

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора економічних наук, професора Метеленко Наталі Георгіївни

на кандидатську дисертацію Бойка Остапа Богдановича:

«Комбіновані підходи до управління чинниками інноваційної діяльності машинобудівного підприємства»,

представлену на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за

спеціальністю 08.00.04 – «Економіка та управління підприємствами»

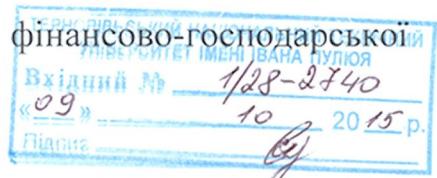
(за видами економічної діяльності)

Вивчення дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, автореферату та наукових праць Бойка Остапа Богдановича, опублікованих за темою дисертації, дало можливість зробити наступні висновки щодо представленого дослідження.

1. Актуальність обраної теми

Інноваційна політика у нашій державі спрямована, перш за все на підвищення ефективності господарського використання науково-технічного потенціалу, зміцнення внутрішніх зв'язків у науково-технічному комплексі. Власне ці обставини обумовлюють активізацію інноваційної діяльності у всіх галузях та сферах суспільного виробництва та у підприємствах машинобудування зокрема.

В сучасних умовах господарювання, інноваційна діяльність виступає не лише в ролі двигуна ринкової економіки, а і є однією з найважливіших складових забезпечення поступального розвитку промислових підприємств в т.ч. і машинобудівної промисловості. Інновації є одним із визначальних важелів економічних перетворень за рахунок створення та впровадження новацій, зокрема нової техніки, технологій, продукції та сировини, сучасних методів організації виробництва тощо. Результати ефективної інноваційної діяльності виражуються у конкретних показниках фінансово-господарської

діяльності підприємств та є підґрунтям підвищення конкурентоспроможності продукції машинобудівної галузі, виходу товаровиробників на нові, Європейські ринки збуту та зростання прибутковості підприємств.

Стійкий економічний розвиток будь-якого підприємства неможливий без всебічного використання суб'єктами господарювання інноваційних чинників, які в сучасному світі стали основним джерелом формування конкурентних переваг. Поява нових зовнішніх та внутрішніх чинників розвитку підприємств та вітчизняної економіки загалом, що визначають характер, темпи і розвиток підприємств, вимагають нових підходів до управління ними, що є особливо актуальним у розвитку інноваційної діяльності машинобудівних підприємств в умовах нестійкої економічної ситуації в державі.

Власне на вирішення цього складного завдання спрямував свої дослідження Бойко О.Б. В першу чергу, він зосередив свою увагу на вивченні існуючого теоретичного надбання з досліджуваної тематики, проведення прикладних досліджень, удосконалення теоретико-методичних положень та вироблення рекомендацій щодо подальшого розвитку інноваційної діяльності вітчизняних підприємств.

Таким чином, об'єктивна необхідність наукової розробки окресленої проблеми з врахуванням специфіки української економіки та галузевих особливостей, свідчить про своєчасність та актуальність теми дисертації, її теоретичне та прикладне значення для діяльності машинобудівних підприємств.

2. Зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, темами та напрямами науково-дослідних робіт

Тема дисертаційного дослідження виконана відповідно до планів науково-дослідних робіт Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулія за темами: «Інноваційні підходи в управлінні

економікою підприємств в сучасних умовах» (державний реєстраційний № 0111U002591) та «Організаційно-економічний механізм управління ресурсним потенціалом сфери послуг в умовах трансформаційної політики» (державний реєстраційний № 0111U002590), де автором розроблено концепцію організаційно-економічного механізму управління чинниками інноваційної діяльності підприємства, який забезпечує ефективність впроваджуваних інновацій, координації як матеріальними так і фінансовими потоками підприємства, що базується на моделюванні даних процесів.

3. Основні наукові положення, висновки і пропозиції, що сформульовані в дисертації, їх новизна, ступінь обґрунтованості та достовірності

В дисертації сформульовано та обґрунтовано ряд наукових положень, висновків і рекомендацій, які відзначаються науковою новизною та мають практичну значимість. Основними серед них, на думку опонента, є:

- уточнення понятійно-категоріального апарату інноваційної сфери, а саме: розвиток теоретико-прикладних підходів до визначення економічної сутності комбінованих підходів до управління та їх класифікації (с.20-26); співвідношення категорій «інноваційна діяльність» та «інноваційний процес» (с. 46);
- удосконалення теоретичних основ управління чинниками інноваційної діяльності підприємств машинобудування на різних рівнях (національному, галузевому, регіональному та на рівні окремого підприємства);
- визначення пріоритетності чинників інноваційної діяльності для окремо взятого підприємства та застосування комбінованих підходів до управління ними;
- удосконалення адаптивної моделі управління чинниками інноваційної діяльності за допомогою комбінованих підходів до управління даними чинниками (ст. 163);

– створення теоретико-концептуальної моделі організаційно-економічного механізму управління чинниками інноваційної діяльності машинобудівного підприємства на основі застосування комбінованих підходів (с. 166).

Сформовані у дисертаційній роботі наукові положення, висновки та пропозиції є логічними та достатньо науково обґрунтованими як у теоретико-методичному, так і в практичному плані. Вони базуються на загальнонаукових, фундаментальних положеннях економічної теорії, глибокому вивчені, критичному аналізі та узагальненні наукових розробок з проблем інноваційного менеджменту та забезпечення інноваційного розвитку підприємств, та забезпечуються використанням положень фундаментальних і прикладних наукових досліджень, сучасних засобів та методик проведення економічного аналізу на основі статистичної інформації.

Використання значного обсягу офіційної статистичної інформації, а також широкий діапазон загальних і специфічних методів наукового пізнання, що були застосовані у дисертаційному дослідженні, забезпечують достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій.

Інформаційну базу роботи складають 236 використаних джерела на 25 сторінках, 3 додатки, які включають як нормативно-правові і законодавчі документи, так і праці провідних вітчизняних та зарубіжних науковців із досліджуваної проблематики, роботи методичного характеру.

Достовірність сформульованих та обґрунтованих теоретико-методологічних зasad та практичних рекомендацій підтверджується їх апробацією на науково-практичних конференціях та публікаціях у фахових виданнях.

4. Зміст та завершеність дисертаційного дослідження

Зміст дисертації охоплює основні аспекти теми досліджень. У вступі автором сформульовано мету і основні завдання дослідження.

Перший розділ: «Теоретичні основи управління чинниками інноваційної діяльності підприємства», автор присвятив розгляду сучасного стану теорії інновацій в оцінках зарубіжних та вітчизняних економістів, виокремив та розкрив суть інноваційного ланцюга «ідея-новація-нововведення-інновація», охарактеризував принципи управління інноваційною діяльністю підприємств, проаналізував чинники, які впливають на інноваційну діяльність, запропонував свою власну класифікацію чинників.

Дисертантом проведено дослідження генезису та еволюції теорії інновацій у процесі економічного розвитку машинобудівних підприємств (Р.1.1.), теоретичних основ визначення економічної сутності основних категорій інноваційної сфери (Р.1.1.), зокрема звертається увага на існування різноманітних підходів до трактування вченими-економістами економічної сутності інновацій (с.18-26), розмежування понять «нововведення» і «інновація» (с.30), сутнісне наповнення категорій «інноваційна діяльність» та «інноваційний процес» (с.46).

Заслуговує на увагу авторський підхід до класифікації чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, аналіз кожного чинника, що безпосередньо має вплив на діяльність підприємства, якими можна управляти на рівні підприємства, а в разі необхідності – приймати управлінські рішення щодо їхнього коригування.

У другому розділі: «Аналітичний інструментарій дослідження особливостей управління інноваційною діяльністю машинобудівних підприємств», розкрито сучасний стан інноваційного розвитку підприємств машинобудівної галузі та охарактеризовано систему управління інноваційним розвитком машинобудівного підприємства. Визначено прикладні аспекти визначення рівня здатності машинобудівного підприємства до інноваційного розвитку, доцільність проведення інноваційної діяльності на підприємстві та економічну ефективність інноваційних процесів на підприємстві.

Дисертантом запропонована модель послідовного визначення ефективності інноваційних процесів та рівня здатності машинобудівного підприємства до інноваційного розвитку на трьох рівнях: макро-, мезо- та макрорівні, адже діяльність кожного машинобудівного підприємства зумовлена і розвитком національної економіки, і рівнем інноваційної активності галузі та певного регіону.

У третьому розділі «Напрями реалізації комбінованих підходів до управління чинниками інноваційної діяльності машинобудівного підприємства», запропоновано напрями удосконалення управління чинниками інноваційної діяльності машинобудівних підприємств, обґрунтовано науково-методичні засади застосування комбінованих підходів до управління чинниками інноваційної діяльності машинобудівних підприємств на основі адаптивної моделі використання окремих підходів до певних чинників, запропоновано концептуальну модель організаційно-економічного механізму реалізації комбінованих підходів до управління чинниками інноваційної діяльності машинобудівного підприємства в контексті Європейських вимог.

Дисертант у своїй роботі проаналізував основні підходи до управління інноваційними чинниками, вказав сильні та слабкі сторони кожного з них і довів доцільність їхнього застосування до кожного конкретного чинника. Окрім того Бойко О.Б. детально дослідив чинники інноваційної діяльності на кожному з десяти аналізованих ним машинобудівних підприємств за допомогою експертного методу, систематизував результати і окреслив найбільш вагоміші для діяльності машинобудівного підприємства. Разом з тим, дисертант довів, що отримані в результаті дослідження чинники інноваційної діяльності діють не ізольовано, а здебільшого перетинаються і взаємозумовлюють один одного, в результаті чого підприємство отримує синергетичний ефект, який при успішному управлінні завжди буде позитивним.

У розділі Бойко О.Б. аналізує основні підходи до управління чинниками інноваційної діяльності, зазначаючи, що застосування окремого підходу в «чистому вигляді» до управління не завжди є доцільним, тому автор пропонує комбінований підхід, характеризує його як синтез підходів до управління, який пом'якшуватиме недоліки окремих підходів, збагачуватиме зворотній зв'язок та підвищуватиме їх результативність, що є актуальним в сучасному динамічному ринковому середовищі.

Результати досліджень мають прикладний характер, про що свідчить довідки про використання результатів дисертаційного дослідження Бойка Остапа Богдановича на виробництві, а також в навчальному процесі Тернопільського Національного технічного університету ім. Івана Пуллюя.

5. Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих наукових працях

За результатами дисертаційного дослідження Бойком О.Б. опубліковано 15 наукових праць, з яких 11 належать особисто дисертанту. Опубліковано 2 колективні монографії, 4 статті у наукових фахових виданнях, затверджених Міністерством освіти і науки України; 4 статті – в зарубіжних періодичних виданнях та виданнях, віднесеніх до міжнародних наукометричних інформаційних баз; 5 тез доповідей на наукових конференціях. Загальний обсяг публікацій складає 38,53 друк. арк., з них особисто дисертанту належить 12,94 друк. арк.

У публікаціях автора повністю відображенено зміст проведеного дослідження. Автореферат за своїм змістом ідентично відображає основні положення, висновки і пропозиції дисертації.

Автор коректно здійснює посилання на список використаних джерел, який містить 236 найменувань та офіційні документи. Впровадження результатів дослідження підтверджується відповідними документами. Загалом інформаційна база включає як нормативно-правові та законодавчі

документи, так і праці провідних науковців із досліджуваної проблематики, періодичні видання, публікації вітчизняних вчених з даної проблематики у наукових фахових виданнях.

6. Дискусійні положення, зауваження та недоліки дисертаційної роботи

Аналіз дисертаційної роботи свідчить, що не зважаючи на досить високий рівень розробок, вона містить ряд дискусійних положень, а також потребує уточнень для подальшого розвитку окремих ідей автора:

1. У першому Розділі (стор. 11-72) надто велика увага приділяється категоріальному апарату, але практично жодного слова не зазначено щодо нормативно-законодавчої бази в Україні. На нашу думку робота значно виграла б, якщо б автор проаналізував законодавчу базу, яка стосується інноваційного явища в Україні. Це дало б змогу окреслити одну з важливих проблем впровадження інновацій в Україні, а саме слабке регуляторне забезпечення процесу.

2. В процесі узагальнення теоретичних підходів до визначення категорії «інновація» залежно від об'єкта і предмета дослідження (як змін, як процесу, як результату, як системи) (с.19-23) та подальшого авторського визначення інновацій (с. 19, 21-22) відсутнє уточнення – до якої ж із зазначених точок зору належить позиція автора. На наш погляд, логічно було б, якби автор окреслив власну позицію у даній площині.

3. У дисертаційному дослідженні автором всебічно і ґрунтовно проаналізовано стан та тенденції розвитку інноваційної діяльності машинобудівних підприємств та характерні типи інновацій (с. 73 – 96). Проте, на нашу думку, наведений аналіз можна було б дещо скратити та узагальнити, виділивши тільки основні тенденції та чинники впливу на розвиток інноваційної діяльності підприємств.

4. Дисертант слушно наголошує на необхідності удосконалення методів оцінювання інноваційної діяльності (с. 97 – 108), пропонуючи

авторський напрям її розвитку. Водночас, запропонована автором система показників може бути доповнена шляхом структурування показників за напрямами виділення витратних, доходних, часових, структурних показників, а також використання якісних та кількісних показників інноваційної активності.

5. На наш погляд, дисертаційна робота значно виграла, якщо б методологію аналізу інноваційної діяльності підприємств, яку наведено у другому розділі дисертаційного дослідження, автор доповнив би етапами його здійснення, оцінкою відповідних їм методів аналізу та показників, що найбільшою мірою відповідають задачам аналізу.

6. Приваблює позиція автора щодо пошуку нових ефективних форм організації інноваційної діяльності підприємств (с. 169 – 191), зокрема формування інноваційних структур у Європейських контекстах.

Однак висловлені зауваження в цілому носять рекомендаційний характер і не знижують наукової та практичної цінності висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження.

7. Відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника»

Дисертація виконана українською мовою, оформлена у відповідності зі встановленими вимогами, є завершеною науково-дослідною роботою, виконана на достатньо високому науково-теоретичному рівні. Структура дисертаційної роботи логічно побудована, містить значний масив статистичної інформації. Отримані в процесі дослідження результати характеризуються науковою новизною та мають практичну цінність.

Автореферат за структурою і оформленням відповідає визначеним стандартам. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації.

8. Загальний висновок

Вважаю, що за змістом, оформленням, актуальністю, ступенем обґрунтованості і достовірності одержаних результатів, логічністю викладу, важливістю для науки та практики, науковою новизною дисертаційне дослідження Бойка О.Б. «Комбіновані підходи до управління чинниками інноваційної діяльності машинобудівного підприємства» носить цілісний характер, має закінчену форму, відповідає вимогам, визначенім п. п. 9, 11, 12, 13 і 14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового робітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013р., а її автор, Бойко Остап Богданович, заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – «Економіка та управління підприємствами» (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

Доктор економічних наук, професор
завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Запорізької державної інженерної академії,
Фінансовий директор КТ «Запорізький
 завод високовольтної
апаратури» – Вакатов і Компанія»
(м. Запоріжжя)

Н.Г. Метеленко

Вчений секретар

В.О. Лавроненко-Жорник

(прізвище, ініціали)